

राज्यात सैन्य भरती मेळावे आयोजित
करण्यासाठी कार्यप्रणाली (Standing
Operating Procedure) विहीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक : एसओपी २०१२/७५/(प्र.क्र.१८७/१२)/२८

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : २५ जून, २०१२.

परिपत्रक :

संचालक, भरती (महाराष्ट्र, गुजरात आणि गोवा), मुख्यालय भरती क्षेत्र, पुणे विभाग यांचेमार्फत महाराष्ट्र, गुजरात आणि गोवा या राज्यांत विविध ठिकाणी संपूर्ण वर्षभर सैन्य भरती मेळावे आयोजित केले जातात व दरवर्षी सुमारे ५००० ते ६००० युवकांची सैन्यात भरती केली जाते. भरती मेळाव्यांचे कार्यक्षमपणे आयोजन करण्यासाठी व या प्रक्रीयेमध्ये सुसूत्रता आणण्याच्या दृष्टीने सैन्य भरती कार्यालयातील अधिकारी आणि राज्य सरकार यांच्यात सर्व पातळीवर योग्य ते समन्वयन साधणे आवश्यक असल्याचे संचालक, भरती (महाराष्ट्र, गुजरात व गोवा), मुख्यालय भरती क्षेत्र, पुणे विभाग यांनी त्यांचे पत्र क्रमांक D/७१६/AHQ/Corr, दिनांक १६/११/२०१० अन्वये कळविले आहे. यासंदर्भात संचालक, सैनिक कल्याण विभाग, पुणे यांचे क्र.१९००६/सै भ मेळावा/सैकवि-१९/३२५४, दिनांक १६/७/२०११ व दिनांक १३/१/२०१२ अन्वये कळविलेले अभिप्राय विचारात घेऊन वरील राज्यांत सैन्य भरती मेळावे आयोजित करण्याची स्थळे, सैन्य भरतीच्या पदांची वर्गवारी व त्यासाठीची शैक्षणिक अर्हता, यासाठी स्थापन करावयाच्या जिल्हा पातळी समन्वयन समितीमधील सदस्य तसेच राज्य सरकारी अधिका-यांनी सैन्य भरती मेळाव्यासाठी करावयाच्या विविध कामांचे व्यवस्थापन इ. बाबत खालीलप्रमाणे कार्यप्रणाली विहीत करण्यात येत आहे. तसेच सैन्यात भरती होण्यासाठी उमेदवारांनी करावयाच्या/ न करावयाच्या बाबी याबाबत मार्गदर्शनपर सूचनांचाही त्यामध्ये समावेश करण्यात येत आहे.

सैन्यभरती करिता आवश्यक कार्यप्रणाली :

(१) आपल्या देशासाठी प्राणर्पण करणा-या कर्तव्यनिष्ठ सैनिकी अधिकारी/ कर्मचा-यांची उज्वल परंपरा या महाराष्ट्र राज्यास लाभली आहे. या राज्यातून देशसंरक्षणसाठी सर्वस्व झोकून देश स्थीर, बलशाली व भक्कम स्थितीत नेणा-या जवानांचा आदर्श या राज्यातील युवावर्गासमोर आहे. अशा तरुणांसाठी राज्यात सैन्य भरती मेळावे आयोजित करण्यात येऊन संरक्षण दलातील प्रतिष्ठीत, शिस्तप्रीय व मानसन्मान मिळवून देणा-या नोकरीची संधी उपलब्ध होत आहे. सद्यःस्थितीत सहाव्या वेतन आयोगाच्या अंमलबजावणीमुळे संरक्षण दलातील जवानांना देण्यात येणा-या वेतनात भरीव वाढ झालेली आहे. वाढती बेकारी, नागरी व इतर सरकारी सेवेसाठी पुरेशा रोजगार संधीच्या उपलब्धतेचा अभाव व असुरक्षित खाजगी नोकरीच्या तुलनेत सैन्यात भरतीनंतर मिळणारे भरीव वेतन, मोफत जेवण, नित्योपयोगी घरगुती वस्तू सवलतीच्या दराने खरेदीसाठी मिळणारी सुविधा, प्रवासभत्ता, मोफत औषधोपचाराची सोय, निवृत्तीवेतन व निवृत्तीनंतर नागरी सेवेत पुनर्नियुक्तीसाठी मिळणारे आरक्षण व इतर लाभ इ. सुविधांचा लाभ सैन्यामध्ये भरती होणा-या जवानांना व त्यांच्या अवलंबितांना मिळत असल्याने सदर नोकरी ही अधिक आकर्षक ठरते. यास्तव, या राज्यांतील युवा पिढीला या संधीचा सुलभतेने लाभ

घेता यात्रा व भारतीय सैन्यदलाकडून आयोजित करण्यात येणा-या सैन्यभरती मेळाव्यास योग्य प्रतिसाद मिळून सधर भरती प्रक्रिया सुलभतेने पास पाडावी, या दृष्टीने खालीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना प्रसूत करण्यात येत आहेत.

(२) भारतीय सैन्यदल, विविध राज्यांप्रमाणेच महाराष्ट्र, गुजरात आणि गोवा राज्यांसाठी सैन्यभरती कार्यालयामार्फत वर्षभर भरती शिबीरे आयोजित करते. भारतीय सैन्यदलाची सैन्यभरती कार्यालये व त्या अंतर्गत येत असलेले महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हे खालीलप्रमाणे आहेत :-

अ. क्र.	सैन्य भरती कार्यालयाचे नाव	जिल्ह्याची नावे
१.	आर्मी रिक्रूटिंग ऑफीस, औरंगाबाद	औरंगाबाद, जालना, बुलडाणा, हिंगोली, नंदूरबार, धुळे, जळगांव, नांदेड, परभणी
२.	आर्मी रिक्रूटिंग ऑफीस, कोल्हापूर	कोल्हापूर, सातारा, सांगली, सोलापूर, सिंधुदुर्ग, रत्नागिरी (उत्तर गोवा, दक्षिण गोवा)
३.	आर्मी रिक्रूटिंग ऑफीस, मुंबई	मुंबई, मुंबई उपनगर, ठाणे, रायगड, नाशिक
४.	आर्मी रिक्रूटिंग ऑफीस, नागपूर	नागपूर, अकोला, अमरावती, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली, गोंदीया, वर्धा, वाशिम, यवतमाळ
५.	आर्मी रिक्रूटिंग ऑफीस, हेडक्वार्टर, पुणे	बीड, लातूर, पुणे, अहमदनगर, उस्मानाबाद

(३) सैन्यभरतीसाठी उपलब्ध असलेले प्रवर्ग :- सैन्यात भरती होण्यासाठी खालीलप्रमाणे विविध प्रवर्ग असून त्यासाठी आवश्यक असलेली शैक्षणिक पात्रता त्या-त्या पदांसमोर नमूद करण्यात आलेली आहे :-

अ.क्र.	प्रवर्ग (Category)	शैक्षणिक पात्रता
१.	सैनिक जनरल ड्युटी	इयत्ता १० वी मध्ये ४५ टक्के गुण व प्रत्येक विषयामध्ये ३२ टक्क्यांपेक्षा जास्त गुण. उच्च शिक्षणासाठी टक्केवारीची पात्रता शिथिल.
२.	सैनिक टेक्निकल	भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, गणित व इंग्रजी विषय घेऊन बारावी/एचएससी ५० टक्के गुण आवश्यक. प्रत्येक विषयात ४० टक्के गुण अनिवार्य.
३.	सोल्जर क्लार्क/स्टोअर किपर	बारावीला कमीत कमी ५० टक्के गुण व प्रत्येक विषयात ४० टक्के गुण आवश्यक. दहावी किंवा बारावीच्या अभ्यासक्रमात इंग्लिश आणि गणित/अकाऊंट्स/बुक किपिंग या प्रत्येक विषयांमध्ये ४० टक्के गुण आवश्यक. जर विद्यार्थी गणित व इंग्लिश विषय घेऊन बीएससी असेल तर दहावी/बारावीला प्रत्येक विषयात ४० टक्क्यांची अट शिथिल. जर उमेदवार गणित आणि इंग्लिश विषय न घेता पदवीधर असेल तर दहावी किंवा बारावीमध्ये इंग्लिश व गणितात एकदा तरी ४० टक्क्यांपेक्षा जास्त मार्क प्राप्त असणे आवश्यक.
४.	सोल्जर नर्सिंग असिस्टंट	बारावीला भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, जीवशास्त्र व इंग्लिश विषय घेऊन सरासरी ५० टक्के व प्रत्येक विषयांमध्ये ४० टक्के मार्क आवश्यक. जर उमेदवार बीएससी (जीवशास्त्र, प्राणीशास्त्र व वनस्पतीशास्त्र) विषय घेऊन साधा पास असेल व बारावीमध्ये हे सर्व विषय घेतले असतील तर बारावीला सरासरी ५० टक्केची अट शिथिल.

५.	सोलजर ट्रेड्समन (सफाईवाला, मसालची, साईस सोडून)	दहावी साधा पास.
६.	सोलजर ट्रेड्समन (सफाई-वाला, मसालची, साईस)	आठवी साधा पास.
७.	हवालदार एज्युकेशन	ग्रुप-X साठी -एम.ए/एमएससी/एमसीए किंवा बीएडसहीत बीए/ बीएसस्सी/बीसीए. ग्रुप-Y साठी - बीए/बीएसस्सी/बीसीए बीएडशिवाय. उमेदवाराने खालील विषयांपैकी कमीत कमी दोन विषय पदवीच्या अभ्यासक्रमास घेणे आवश्यक आहे. (अ) बीएसस्सी - गणित, रसायनशास्त्र, भौतिकशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र, प्राणीशास्त्र, इलेक्ट्रॉनिक्स, कॉम्प्युटर सायन्स आणि कॉम्प्युटर अॅप्लीकेशनस्. (ब) बीए-इंग्रजी साहित्य, हिंदी साहित्य, ऊर्दू, इतिहास, भुगोल, राज्यशास्त्र, अर्थशास्त्र, मानसशास्त्र, गणित व समाजशास्त्र
८.	कनिष्ठ राजाधिष्ठ अधिकारी (जुनिअर कमिशन ऑफिसर) - कॅटरिंग	बारावी किंवा समकक्ष, कुकरी/हॉटेल मॅनेजमेंट आणि कॅटरिंग टेक्नॉलॉजी मधील मान्यताप्राप्त विद्यापीठाची/फूड क्राफ्ट इन्स्टिट्यूटची एक वर्षाची पदविका. फूड क्राफ्ट इन्स्टिट्यूटला मान्यता असल्याचे मान्यताप्राप्त विद्यापीठाचे प्रमाणपत्र अर्जाबरोबर जोडणे आवश्यक.
९.	हवालदार सर्व्हेअर ऑटोमेटेड कार्टोग्राफर	गणित विषयासह बीए/बीएससी. तसेच दहावी व बारावी मध्ये मान्यताप्राप्त बोर्ड/विद्यापीठाचे विज्ञान आणि गणित विषय आवश्यक.
१०.	धार्मिक शिक्षक (आर.आर.टी)	पंडीत - संस्कृत विषयामध्ये माध्यमा किंवा हिंदी विषयामध्ये भूषण आवश्यक. उमेदवार संस्कृत विषय घेऊन बारावी पास असेल तर संस्कृतमधील माध्यमा ग्राह्य धरली जाईल. किंवा कोणत्याही शाखेमधील पदवीधर सोबत बारावी संस्कृत. ग्रंथी - पंजाबीमधला विद्वान किंवा समकक्ष. किंवा पंजाबी विषय घेऊन बीए पास. मौलवी - अरेबीकमध्ये मौलवी अलीम, ऊर्दूमधील अदीब अलिम किंवा इतर संबंधित प्रांतिक भाषेतील समकक्ष दर्जा. किंवा अरेबिक/ऊर्दू विषय घेऊन बीए पास असणे आवश्यक. पादरी - स्थानिक बिशप यांनी मान्यता दिलेले प्रिस्टहुड बौद्ध संन्यासी -ज्या उमेदवाराने सन्यासी/बौद्धप्रिस्ट दर्जा प्राप्त केला आहे.

(टीप : संचालक, भरती (महाराष्ट्र, गुजरात आणि गोवा), मुख्यालय भरती क्षेत्र, पुणे विभाग यांनी त्यांच्या
उपरोल्लिखित दिनांक १६/११/२०१० च्या इंग्रजी पत्रातील सैन्यभरतीतील पद व त्यासाठी आवश्यक पात्रता
विहीत केली असून त्याची माहिती परिशिष्ट 'अ' येथे पहावी व त्यातील माहिती (जर उक्त मराठीतील
माहितीमध्ये काही तफावत आढळल्यास) ही अधिकृत समजण्यात येईल.

(४) सैन्यभरती मेळाव्यासाठी प्रस्तावित जिल्हास्तरीय समिती :-

सैन्यदलाकडून विविध जिल्ह्यांमध्ये आयोजित करण्यात येणा-या सैन्यभरती मेळाव्यांचे आयोजन
सुरळीतपणे होण्याच्या दृष्टीने खालीलप्रमाणे कायमस्वरुपी जिल्हास्तरीय समिती स्थापन करण्यात येत
आहे.

(क) जिल्हाधिकारी व जिल्हा दंडाधिकारी

अध्यक्ष

(ख)	जिल्हा पोलीस अधीक्षक	-	सदस्य
(ग)	अतिरीक्त जिल्हाधिकारी/मुख्य कार्यकारी अधिकारी	-	सदस्य
(घ)	जिल्हा शल्य चिकित्सक	-	सदस्य
(त)	अधीक्षक अभियंता/कार्यकारी अभियंता, सा.बां.वि.	-	सदस्य
(थ)	उप आयुक्त (प्रशासन)/मुख्य अधिकारी, नगरपालिका/ महानगरपालिका	-	सदस्य
(द)	जिल्हा माहिती अधिकारी	-	सदस्य
(ध)	जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार अधिकारी	-	सदस्य
(च)	जिल्हा शिक्षणाधिकारी	-	सदस्य
(छ)	जिल्हा सैनिक कल्याण अधिकारी	-	सदस्य
(ज)	उपजिल्हाधिकारी (प्रशासन)	-	सदस्य सचिव

या व्यतिरिक्त अध्यक्ष आवश्यकतेनुसार इतर अधिका-यांना विशेष अतिथी म्हणून पाचारण करू शकतील.

(५) राज्य शासनाच्या अधिका-यांनी करावयाची व्यवस्था :-

सैन्यभरतीसाठी आवश्यक असलेल्या स्थळाची/मैदानाची निवड महसूल व पोलीस अधिकारी तसेच सैन्यभरती कार्यालयाचे अधिकारी यांनी मिळून करावी. चारही बाजूने संरक्षित असलेल्या मैदानास प्राधान्य द्यावे. व्यवस्थेमध्ये खालील घटक विचारात घ्यावे :-

- अ) मैदानाचे सपाटीकरण.
- ब) संरक्षक कठडे
- क) सैन्य भरती प्रक्रीयेसाठी तात्पुरत्या शेडची उभारणी.
- ड) आराम करणेसाठी खोल्या व तात्पुरती शौचालये व स्नानगृह (अधिकारी व उमेदवार यांचेसाठी)
- इ) वैद्यकीय चाचणीसाठी बँडिस्त हॉल/जागा.
- ई) सैन्य भरती अधिका-यांना सैन्यभरतीसाठी योग्य जागेची निवड करण्यासाठी सर्व जिल्हा सैनिक कल्याण कार्यालयांनी त्यांच्या जिल्ह्यामध्ये किमान दोन मैदाने निश्चित करून ठेवावीत.
- प) जिल्हाधिका-यांनी सैन्य भरती अधिका-यांशी विचारविनिमय करून रॅलीसाठी योग्य अशी किमान दोन मैदाने उपलब्ध करून द्यावीत.

(६) प्रसिध्दी :

सैन्यभरती मेळाव्यांसाठी मोठ्या संख्येने उमेदवार येण्यासाठी जिल्हा माहिती अधिकारी यांनी पुरेशा कालावधीपूर्वी वर्तमानपत्र, टीव्ही व इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे व्यापक प्रसिध्दी द्यावी. ग्रामीण भागातील उमेदवारांना सैन्यभरतीसंदर्भात आवश्यक शैक्षणिक व अन्य पात्रता, काय करावे, काय करू नये, आवश्यक प्रमाणपत्रे याबाबतची माहिती छोट्या प्रसिध्दीपत्रकान्वये सर्व ग्रामपंचायतींना गट विकास अधिकारी यांच्यामार्फत प्रसिध्दीसाठी देण्यात यावी. महत्वाच्या ठिकाणी प्रसिध्दीचे बॅनर योग्य माहितीसह दर्शनी भागात लावावेत. उमेदवारांच्या सर्व शंकाचे निरसन जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार अधिकारी यांनी करावे. सैन्यदलातील भरती वृद्धीगत होण्यास्तव जिल्हास्तरीय १५ दिवसांचे भरतीपूर्व शिबीर आवश्यक असून ज्या उमेदवारांनी भरतीपूर्व प्रशिक्षण (Pre-Recruitment Training) पूर्ण केलेले आहे, अशा उमेदवारांना भरती शिबीरासाठी हजर राहण्यास कळवावे.

(७) सुरक्षा व्यवस्था :

कायदा व सुरक्षा व्यवस्था, रॅली आयोजिलेल्या ठिकाणी नागरी वाहतूक व्यवस्थेचे नियंत्रण/जमावावरील नियंत्रण यासाठी पुरेशा पोलीस दलाची आवश्यकता असते. त्यामुळे पुरेशी पोलीस कुमक संबंधितांनी उपलब्ध करून द्यावी. तसेच भरतीच्या ठिकाणी दलाल, एजंट किंवा बाहेरच्या लोकांना प्रतिबंध करावा. त्याचप्रमाणे निवासाच्या ठिकाणी, जवळच्या रेल्वेस्टेशन/बसस्टॅंडला योग्य ती सुरक्षितता पुरवावी. गुप्तचरांमार्फत नक्षलवादी एरियामध्ये अतिरिक्त सुरक्षितता पुरवावी व भरती कार्यक्रमांमध्ये अनुचित प्रसंग उद्भवणार नाही, याची पुरेपर दक्षता घ्यावी. यासाठी जिल्हा पोलीस अधिका-यांनी पुढील बाबींची पूर्तता करावी.

(१) स्टेशन हेड ऑफीसरसह पोलीस कंट्रोल रुम वाहन

(२) गर्दीचे व वाहतुकीचे नियंत्रण करण्यासाठी आवश्यक पोलीसबळ

(३) उंच ठिकाणाहून नजर व नियंत्रण ठेवणारे पोलीस (Mounted Police)

(४) भरती संचालकांनी सुचविलेल्या सुरक्षिततेसंदर्भातील आवश्यक उपाययोजना करण्यासह फ्रिस्कींग (Frisking) तसेच मेटल डिटेक्टर्स/डोअर फ्रेम मेटल डिटेक्टर्स/बॅरीकेड्स इ.ची व्यवस्था.

(८) नोडल अधिकारी :

उपजिल्हाधिकारी (प्रशासन) हे सैन्य भरती मेळावे आयोजण्यासंदर्भात 'नोडल अधिकारी' म्हणून काम पाहतील. त्यांनी आवश्यकतेप्रमाणे विविध विभागांशी संपर्क साधून दिलेले काम विहीत कालावधीत पूर्ण करावे. या शिवाय उपजिल्हाधिकारी (महसूल), उप अधीक्षक (पोलीस) यांनी भरती मेळावे निर्भिड व सुरळीतपणे पार पाडण्यासाठी पर्यवेक्षण (Supervision) करावे. या कामांसाठी जिल्हा सैनिक कल्याण अधिकारी यांनी नोडल अधिका-यांना सहाय्य करावे.

(९) दळणवळण व्यवस्था :

दळणवळण व्यवस्थेसाठी भरती कार्यक्रमापूर्वीच उपजिल्हाधिकारी (प्रशासन) यांनी एक नोडल अधिकारी नेमावा. त्यांनी भरतीच्या ठिकाणी दळणवळण व्यवस्थेची पूर्ण जबाबदारी घेऊन विविध कार्यालयात उपलब्ध असलेले सर्व साहित्य भरतीसाठी उपलब्ध करून द्यावे. तसेच सैन्य भरती कार्यालयाने विनंती केल्यानुसार आवश्यक बाबींची पूर्तता करण्यास्तव पर्यायी उपाययोजना करावी.

(१०) प्रशासकीय व्यवस्था :

उपजिल्हाधिकारी (प्रशासन) यांनी नोडल अधिकारी या नात्याने उपरोक्त परिच्छेद ५ मध्ये नमूद केलेल्या बाबी तसेच पिण्याचे पाणी, जेवणाची व्यवस्था, खेळाचे मैदान, धावण्याचा मार्ग व तत्सम बाबी, वैद्यकीय मदत, वीज पुरवठा, आग प्रतिबंधक उपाययोजना, वाहतूक व्यवस्था इ. मुलभूत सोयी-सुविधा व अनुषंगिक व्यवस्था संबंधित विभागांच्या मदतीने करून घ्यावी व अशा उपलब्ध केलेल्या सोयी-सुविधा व व्यवस्थेबाबतची माहिती मेळाव्यात व सहभागी होणा-या सर्व संबंधितांना होईल यासाठी आवश्यक उपाययोजना (बॅनर्स, उद्घोषणा इ. मार्गाने) कराव्यात.

(११) उमेदवारास एकत्रित करण्याचे ठिकाण :

उमेदवारांमध्ये गर्दीच्या अनुषंगाने चेंगराचेंगरी होणार नाही या दृष्टीने चोहोबाजूंनी मजबूत असे संरक्षित कठडे करण्यात यावेत. या ठिकाणी लाऊंड स्पिकरवर स्थानिक भाषेमध्ये उद्घोषणा करण्यात यावी. या ठिकाणी आग प्रतिबंधक यंत्रणेसह एसटीडी सहित दूरध्वनीची व्यवस्था करावी.

(१२) समुपदेशन व सल्ला केंद्र :

भरती प्रक्रीयेबाबत पुरेशी माहिती नसलेले असंख्य उमेदवार सैन्यभरतीसाठी खूप मोठ्या प्रमाणात येत असल्याचे निदर्शनास आलेले आहे. अशा उमेदवारांना भरतीबाबत मुलभूत बाबींची माहिती वेळीच एच-११६[२५००-७-१२]-३

देण्यासाठी भरती मेळाव्याच्या अगोदर समुपदेशन केंद्र उघडण्यात यावे, जेणेकरून अपात्र उमेदवार भरतीच्या ठिकाणी गर्दी करणार नाहीत व त्यांचा वेळ व पैसाही वाचेल.

(१३) मदत कक्ष :

भरतीच्या ठिकाणी लाऊडस्पीकर लावून एक मदत कक्ष स्थापन करण्यात यावा. या ठिकाणी उमेदवारांना त्यांच्या अडचणींचे निराकरण तसेच मार्गदर्शन करण्यात यावे. या मदत कक्षामध्ये उमेदवारांना पासपोर्ट साईज फोटोग्राफ्स आणि कागदपत्रांच्या छायांकीत प्रती काढण्याची सुविधा उपलब्ध करून द्यावी. या ठिकाणी दिल्या जाणा-या सूचना मराठी/हिंदीमध्ये करण्यात याव्यात. या मदत कक्षामध्ये स्थानिक भरती कार्यालयाचा प्रतिनिधी उपस्थित असावा.

(१४) संयुक्त प्रवेश परीक्षा (Common Entrance Exam-CEE) आयोजन :

संयुक्त प्रवेश परीक्षेच्या आयोजनासाठी (CEE) योग्य बंदीस्त जागा असावी. या जागेमध्ये खुर्चा, टेबल, पाणी, पंखे, प्रकाशयोजना याची व्यवस्था असावी. तसेच किमान १० संगणकांची जोडणी करता येईल इतका मोठा हॉल यासाठी उपलब्ध करण्यात यावा. या परीक्षेच्या दरम्यान पोलीसांनी पूर्ण सुरक्षा द्यावी. या परीक्षेच्या वेळेस स्थानिक प्रशासनाने भार नियमन करू नये, अशा सूचना देण्यात याव्यात.

(१५) उमेदवारांनी करावयाच्या व न करावयाच्या बाबी :

अ) उमेदवारानी करावयाच्या बाबी :-

- उमेदवाराने प्रत्येक प्रवर्गासाठीची शारीरिक क्षमता, शैक्षणिक पात्रता इ.बाबतच्या आवश्यक निकषांची माहिती करून घेणे आवश्यक आहे.
- सदर पात्रतेनुसार प्रवर्गाची निवड करावी.
- शारीरिक क्षमतेसाठी आवश्यक असलेले १.६ किलोमिटर धावणे, बीम्स, ९ फुट खड्डा-उडी आणि झिंक-झॅक समतोल या बाबींचा नियमित सराव भरती मेळाव्याच्या किमान २ आठवडे अगोदर सुरू करणे आवश्यक आहे.
- जवळच्या सैन्यभरती कार्यालयातून लेखी परीक्षेसाठी (संयुक्त प्रवेश परीक्षा) नमुना प्रश्नपत्रिका व पाठ्यक्रम उपलब्ध करून घेऊन नमुना प्रश्नपत्रिका सोडविण्याचा सराव करावा जेणेकरून आवश्यक पात्रतेची पातळी वृद्धिंगत होऊन स्मरणशक्तीही सतेज होण्यास मदत होईल.
- एन.सी.सी. (A,B आणि C) प्रमाणपत्र धारक, सेवारत सैनिकांचे पाल्य, माजी सैनिकांचे पाल्य, राष्ट्रीय/राज्यस्तरीय खेळाडू, यांना भरतीमध्ये शिथिलता व बोनस गुण दिले जातात. पण यासाठी किमान पात्रतेची पातळी गाठणे आवश्यक आहे. या मेळाव्यादरम्यान मूळ कागदपत्र व छायांकीत प्रती योग्य त्या सक्षम अधिका-याकडून प्रमाणित करून सादर कराव्यात.
- उमेदवारांनी मुळ कागदपत्रांसोबत सदर कागदपत्रांच्या सक्षम अधिका-यांनी प्रमाणित केलेल्या सत्यप्रतीही सोबत आणाव्यात.
- उमेदवारांनी त्यांची नजीकच्या तीन महिन्यांच्या आतील २० रंगीत पासपोर्ट आकाराची छायाचित्रे (फोटो) आणावीत. संगणक/डिजिटल छायाचित्रे स्विकारली जाणार नाहीत.
- आवश्यक कागदपत्रे : खाली नमूद केलेली सर्व कागदपत्रे उमेदवाराने भरतीच्या वेळी सोबत आणावीत-
 १. शैक्षणिक प्रमाणपत्रे (३ सत्यप्रतीसह)
 २. रहिवासी व अधिवासी प्रमाणपत्र (३ सत्यप्रतीसह)
 ३. जात प्रमाणपत्र (३ सत्यप्रतीसह)
 ४. वर्तणुकीचा दाखला (३ सत्यप्रतीसह)
 ५. चौदा (१४) पासपोर्ट आकाराची छायाचित्रे
 ६. डिसचार्ज बूक/पेन्शन बूक (माजी सैनिकाच्या मुलाच्या/भावाच्या बाबतीत)

७. पूर्वचारीय पडताळणी दाखला (पोलीस अधिका-यांचा)

८. आईवडिलांनी स्वाक्षरीत केलेले व ग्रामपंचायतीच्या सरपंचाने वा तत्सम स्थानिक प्राधिकरणाने प्रमाणित केलेले मार्शल प्रमाणपत्र (Martial Certificate) (३ प्रतीत)

- उमेदवारानी भरती सुरु होण्याच्या अर्धा तास अगोदर भरतीच्या ठिकाणी उपस्थित रहावे.
- जे उमेदवार शारिरीक क्षमतेच्या परीक्षेत उत्तीर्ण झालेले आहेत त्यांना वैद्यकीय तपासणीसाठी दिलेल्या ठिकाणी वेळेवर खालील तयारीसह उपस्थित राहवयाचे आहे.
 १. दोन्ही कानांमधील मूळ साफ करणे.
 २. हर्निया, हायड्रोसिल व त्वचेचे आजार यावरील उपचार.
 ३. शरीरावरील केस कापून/कमी करून येणे.
 ४. वैद्यकीय तपासणीच्या दिवशी अंघोळ करून येणे.
- भरतीच्या ठिकाणी वेळोवेळी दिल्या जाणा-या घोषणा किंवा माहिती काळजीपूर्वक ऐकावी व त्याप्रमाणे अनुपालन करावे.

ब) उमेदवारानी न करावयाच्या बाबी :-

मोठ्या प्रमाणात भरतीसाठी आलेले उमेदवार दलालांच्या पिळख्यात सापडतात व अडचणीत येतात. हे टाळण्यासाठी पुढील बाबींचे पालन करावे.

१. उमेदवार प्राथमिक पातळीवर अपात्र घोषित झाल्यावर त्यांनी आपल्याकडील मूळ प्रमाणपत्रे इतर कोणालाही देऊ नयेत.
२. वास्तव्याचे (Residence) प्रमाणपत्र व बदली (Transfer) प्रमाणपत्र अधिकृत अधिका-यांव्यतिरीक्त इतरांकडून घेऊ नये.
३. जी व्यक्ती उमेदवाराच्या निकालाबद्दल चौकशीचे प्रयत्न करण्याचे आश्वासन देणारी असेल, अशा व्यक्तीस उमेदवारांनी आपले प्रवेशपत्र देऊ नये.
४. उमेदवाराने सर्व कागदपत्रे सुरक्षित ठेवावी. कोणतीही कागदपत्र दुस-या व्यक्तीकडे कामाकरिता देऊ नये. जर कागदपत्रे हरवली किंवा गहाळ झाली तर उमेदवाराला सैन्यात भरती होण्याची शक्यता धुसर होईल.

२. सैन्य भरती मेळावे यशस्वी करण्यासाठी सर्व संबंधित विभागांतील अधिका-यांनी त्यांच्या विभागाच्या अखत्यारीतील भरती मेळाव्याशी निगडित कामाचे नियोजन करून त्यासाठी पुरेसा अधिकारी/कर्मचारीवृंद व साधनसामग्री उपलब्ध करून द्यावी व राज्यातील युवकांना या सूचनसंधीचा पूर्णतः लाभ मिळण्यासाठी व भारतीय सैन्यदलात महाराष्ट्रातील तरुणांची अधिकाधिक भरती व्हावी यासाठी सर्वतोपरी सहकार्य व मार्गदर्शन करावे.

३. हा शासन निर्णय महसूल व वन विभागाने त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक २८/२०१२/ई-१, दिनांक २४/०४/२०१२ अन्वये दिलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सांगणक सांकेतिक-२०१२०८३११०३३०७०९००१५५१११

(अॅना दाणी)

सहपत्र : परिशिष्ट 'अ'

अपर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

- मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य,
- मा. मंत्री (महसूल), महाराष्ट्र राज्य,
- मा. राज्यमंत्री (माजी सैनिक कल्याण), महाराष्ट्र राज्य,

एच-९९-४

अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२,
 सर्व विभागिय आयुक्त,
 सर्व जिल्हाधिकारी व जिल्हा दंडाधिकारी/अप्पर जिल्हाधिकारी/ निवासी उपजिल्हाधिकारी/
 उपजिल्हाधिकारी (प्रशासन/महसूल),
 संचालक, भरती (महाराष्ट्र, गुजरात आणि गोवा), मुख्यालय भरती क्षेत्र, पुणे विभाग,
 संचालक, सैनिक कल्याण विभाग, पुणे,
 सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
 उप आयुक्त (प्रशासन), मुख्य अधिकारी, सर्व महानगरपालिका/नगरपालिका/नगरपरिषदा,
 सर्व पोलीस आयुक्त/जिल्हा पोलीस अधीक्षक, महाराष्ट्र राज्य.
 सर्व अधीक्षक अभियंता/कार्यकारी अभियंता, सा.बां.वि.,
 सर्व जिल्हा शल्य चिकित्सक,
 सर्व जिल्हा रोजगार व स्वयंरोजगार अधिकारी,
 सर्व जिल्हा माहिती अधिकारी,
 सर्व जिल्हा शिक्षणाधिकारी,
 सर्व आर्मी रिक्रूटिंग कार्यालये-औरंगाबाद/कोल्हापूर/मुंबई/नागपूर/पुणे,
 सर्व जिल्हा सैनिक कल्याण अधिकारी,
 संग्रहार्थ.

Appendix 'A'

(Refer to Paragraph 3 of Headquarters
Recruiting Zone Pune letter No
D/716/AHQ/Corr dt 16 Nov 10)

**STANDARD OPERATING PROCEDURE FOR ORGANISING
RECRUITMENT RALLIES FOR THE ARMY**

1. The defence services offer dignified, disciplined and prestigious job opportunities to the young men. With implementation of the Sixth Central Pay Commission, the salary offered to them is also quite attractive.
2. Availability of good pay and perks, free rations, subsidized canteen facilities, travel subsidies and free medical facilities to the individual and his dependents for life makes it further lucrative.
3. Indian Army conducts recruitment rallies at various locations through their Army Recruiting Offices (AROs) throughout the year. In the states of Maharashtra, Gujarat and Goa, AROs are located at the following places :-

Ser No	Name of ARO	Districts Covered
(a)	ARO Aurangabad	Aurangabad, Jalna, Buldana, Hingoli, Nandurbar, Dhule, Jalgaon, Nanded, Parbhani
(b)	ARO Kolhapur	Kolhapur, Satara, Sangli, Solapur, Sindhurg, Ratnagiri, North Goa, South Goa
(c)	ARO Mumbai	Mumbai, Mumbai Suburb, Thane, Raigad, Nasik
(d)	ARO Nagpur	Nagpur, Akola, Amravati, Bhandara, Chandrapur, Gadchiroli, Gondia, Wardha, Washim, Yavaimal
(e)	RO (HQ), Pune	Beed, Latur, Pune, Ahmednagar, Osmanabad
(f)	ARO Jamnagar	Jamnagar, Amreli, Surendernagar, Kutch, Bhavnagar, Rajkot, Junagadh, Porbandar, DIU (UT)
(g)	ARO Ahmedabad	Ahmedabad, Anand, Vadodara, Bharuch, Narmada, Surat, Valsad, Navsari, Dangs, Kheda, Panchmahal, Dahod, Sabarkantha, Banaskantha, Mehsana, Patan, Gandhinagar, Tapl, Daman (Ut), Dadra & Nagar Haveli (Ut)

4. Details of Categories for Recruitment. Various categories for Army recruitment and their educational qualification requirement (QR) are as follows :-

Ser No	Category	Qualification Requirement
(a)	Soldier General Duty	Secured 32% in each subject and 45% in aggregate in class-X. For higher education, stipulation of percentage is waived off.
(b)	Soldier Technical	10+2/Intermediate Examination Pass in Science with Physics, Chemistry, Mathematics and English with 50% marks in aggregate and 40% in each subject (For time being simple pass is accepted).
(c)	Soldier Clerk/Store Keeper	Should have secured 40% in each subject and 50% in aggregate in class-XII. Should have studied English and Mathematics/Accounts/Book keeping in class X or class XII. Should have secured minimum 40% in each of these subjects, whether it was studies in class X or class XII. If a candidate is graduate with Mathematics and English as his subject in BSc, the stipulation of scoring 40% in class XII/class X is waived off. In case he is graduate but not having English and Mathematics/Book Keeping/Account, he should have secured more than 40% in English & Mathematics/Accounts/Book Keeping at least once in class X or class-XII.
(d)	Soldier Nursing Assistant	Should have secured 40% in compulsory subjects (Physics, Chemistry, English and Biology) and 50% in aggregate in class XII. In case of a graduate having BSc Degree (Botany/Zoology/Bio Science) and English (Simple pass), the stipulation of percentage in class XII is waived off. However, the candidate should have studied all the four specified subjects in class XII also.
(e)	Soldier Tradesman (Except Syce, Mess Keeper and House Keeper)	10 th Simple Pass
(f)	Soldier Tradesman (Syce, Mess Keeper and House Keeper)	8 th Simple Pass
(g)	Havildar Education	<p><u>Group X.</u> MA/MSc/MCA or BA/BSc/BCA with BEd.</p> <p><u>Group Y.</u> BA/BSc/BCA without BEd. Individual should have offered atleast two subjects out of the following subjects at the graduation level.</p> <p>(i) <u>BSc.</u> Mathematics, Chemistry, Physics, Botany, Zoology, Electronics, Computer Science and Computer Applications.</p> <p>(ii) <u>BA.</u> English Literature, Hindi Literature, Urdu, History, Geography, Political Science, Economics, Psychology, Mathematics and Sociology.</p>

Ser No	Category	Qualification Requirement
(j)	Junior Commissioned Officer (Catering)	10+2 or equivalent examination, Diploma/Certificate Course of a duration one year or more, in cookery/Hotel Management and Catering Technology from a recognized University/Food craft Institute. A certificate from a recognized University about recognition of Food Craft Institute will be produced by the candidate alongwith application form.
(k)	Havildar Surveyor Automated Cartographer	BA/BSc with Mathematics, having passed matriculation and 12 th class (10+2) or equivalent with Science and Mathematics as main subjects from a recognized Board/University.
(l)	Religious Teacher (RRT)	<p><u>Pandit</u> Madhyama in Sanskrit or Bhushan in Hindi or equivalent standard. Madhyama/Bhushan is equivalent to Higher Secondary examination/10+2 and if the applicant has passed higher Secondary examination/10+2 with Sanskrit, he is deemed to have achieved Madhayama qualification.</p> <p style="text-align: center;">OR</p> <p>Graduate in any discipline alongwith 10+2 in Sanskrit.</p> <p><u>Granthi</u>. Vidwan in Punjabi or equivalent standard in the regional language concerned.</p> <p style="text-align: center;">OR</p> <p>Those who have passed BA with Punjabi as one of the elective-(main) subjects, but have not done Vidwan in Punjabi.</p> <p><u>Maulvi</u>. Maulvi Alim in Arabic, Adib Alim in Urdu or equivalent standard in the regional language concerned.</p> <p style="text-align: center;">OR</p> <p>Those who have passed BA with Arabic/Urdu as one of the elective (main) subject but who have not done Maulvi Alim in Arabic or Adib Alim in Urdu.</p> <p><u>Padre</u>. Any person who has been ordained priesthood by the appropriate ecclesiastical authority and is still on the approved list of the local Bishop.</p> <p><u>Budhist Monk</u>. Any person who has been ordained Monk/Budhist Priest by the appropriate authority. The term 'Appropriate Authority' will mean Head Priest of the Monastery where the person has been Initiated into priesthood. The Head priest should be in possession of Geshe (Ph D) of Khanpa or Lopan or Rabjam with proper certificate from Monastery.</p>

5. Recommended composition of District Level Committee for coordination.

A district level committee can be constituted with the approval of the Chief Secretary for providing logistic support for smooth conduct of the Recruitment Rallies for the Army whenever such rallies are scheduled to be organized in the district. It should be communicated to all Collectors and District Magistrates of state. The recommended constitution of the committee is as follows:-

(a)	Collector and District Magistrate	:	Chairman
(b)	Superintendent of Police	:	Member
(c)	Additional District Magistrate	:	Member
(d)	Chief District Medical Officer	:	Member
(e)	Superintending Engineer/Executive Engineer. P.H	:	Member
(f)	Executive Officer N.A.C/Municipality Municipal Corporation	:	Member
(g)	District Public Relation Officer	:	Member
(h)	District Employment Officer	:	Member-Convener
(j)	Officials from Education Department.		
(k)	Rep from Zila Sainik Welfare Office.		

Chairman may include other officials as special invitees to this meeting.

Arrangements to be made by State Government Officials:-

6. Identification of Venue. Selection of the site for holding the Recruitment Rally is to be made after joint verification by the Revenue & Police officials as well as officials of Army Recruiting Office. Preference for a ground protected from four sides may be suitable. Arrangements such as:-

- (a) Leveling of the ground.
- (b) Barricading.
- (c) Construction of temporary sheds for the recruitment process.
- (d) Rest rooms & temporary toilets for officers as well as candidates.
- (e) Covered accommodation for medical tests etc.
- (f) All Zila Sainik Welfare Offices should have atleast earmarked two grounds under their jurisdiction to help the Army Recruiting Offices to choose suitable rally sites.
- (g) District Commissioner should earmark minimum two suitable rally sites in his district, in consultation with the Army Recruiting authority.

7. **Publicity.** Extensive publicity well in advance is to be made through electronic and print media for large scale attendance of the potential candidates. Small handouts indicating the eligibility criteria, documents required DO's and DON'ts for the rally etc to be sent to all panchayats through Block Department Offices for publicity at the grass-root level. Banners may also be displayed at prominent places so that proper information can reach the candidates. In addition, District Employment Officer will be equipped with all required information to meet the queries of the candidates. In order to enhance the employability of the candidates for the Army service, organization of 15 days orientation-cum-Pre-Recruitment camp at the district level is also essential and the candidates who have undergone Pre-Recruitment Training for the Army Services will also be intimated about this recruitment rally to attend. Format for Bio Data of the Trainee and Submission of the report by the radio on Pre-Recruitment Training Programme for the Army service as per Annexure I and II attached.

8. **Security Arrangement.** Provision of adequate police force to ensure law and order, crowd control, regulation of civil traffic around the rally site is a must. It is also essential to curb the activities of the touts, middlemen and interference of the outsiders. In addition, security arrangements are also be made at the places of accommodation, railway station, bus stop etc. Intelligence inputs should be taken from the concerned agencies, specially in the Naxal Affected Areas of the state and enhanced security be provided to avert any untoward incident. District Police Office must should provide the following additional requirements:-

- (a) Police control room vehicle with the Station Head Officer.
- (b) Adequate police persons for crowd control, perimeter patrol and area domination.
- (c) Mounted police.
- (d) Provision and making necessary arrangements for barricading as per requirement projected by Director Recruiting should be included in the arrangements to be made besides providing frisking equipment (metal detectors, door frame metal detectors) for security.

9. **Nodal Officer.** District Employment Officer is to be nominated as Nodal Officer and he is required to coordinate with different departments to ensure timely completion of the assigned tasks. Apart from this, Sub-Collector, District Employment Office and Deputy Superintendent of Police Headquarter are to supervise the preparations for free, fair and smooth conduct of Recruitment Rally.

10. **Logistic Arrangements.** Nodal Officer is to be identified in advance. He is to be given the responsibility of arranging logistics for the recruitment rally. The Nodal Officer to take stock of things that are already available at different offices and make alternative arrangements to meet the requirements as per the support requested by the Army Recruiting Office.